

INHOUD

Maar waarom?	11
Eigen wijn in Széplak	14
Sex maakt niet gelukkig	17
De mooiste stad van de wereld	20
Fabelachtige achteloosheid	24
Über die Katastrophe Von Mayerling	28
Szombat en de eunuch	32
Iedere epoque z'n eigen roesmiddel	36
Het kleinzielige, rotterige Holland trekt	40
Het is hier de Balkan niet!	45
Sándor Márai 1	49
Sándor Márai 2	53
Links. Rechts. Schiësen!	57
I'm correct. The system is not correct	61
Sándor Márai 3	65
László Márffy	69
Terwijl jullie ganzen vraten, hebben wij onze ouders verbrand	76
Hongaarse schoonheden 1	80
Hongaarse schoonheden 2	84
Leugenwinkel	87
Land zonder consequenties	91
Ik werkte in een concentratiekamp	95

We hebben nooit geweten hoe gelukkig we waren	99
God, wat haat ik die auto	103
Hoe we aan Duci zijn gekomen	107
Gogó néni en Szent István 1	111
Maybe...	115
De varkensslacht	119
Schouderbreuk 1	123
Een Hongaar willen zijn	128
Altijd afstand bewaren	132
De 100 rijkste Hongaren	136
Alina, een Moskouse heks	144
De Russen hebben alles kapotgemaakt	148
Bij brand leer je je burens kennen	153
Laci	157
Non-stop Parkoló Büfé	161
Kraanvogel van de Ecserimarkt	165
Van mij mogen ze tennissen in de zitkamer	170
Jurken geel als verjaardagsenveloppen	178
Lampen kopen	181
Gogó néni en Szent István 2	186
Röghözkötött	190
Houthakken	194
Corruptie	199
Allerzielen	203
Een meesterwerk in het schemerdonker	207
Onderweg hebben we iets verloren	211
Het paard van Mikulás	216
Men probeert een kerstkalkoen van mij te maken	221
De manke reus van Pécs	226
De therapeutische werking van	
Roemeense zigeuners 1	231

De therapeutische werking van Roemeense zigeuners 2	235
De therapeutische werking van Roemeense zigeuners 3	240
Zelfs de oude vrouwen schudden hun kont op die oriëntaalse muziek!	244
Poetry, blow job, good sex	253
Schouderbreuk 2	257
Pinocchiotest	261
Zo sterk als een paard	265
Gevonden willen worden	269
De chicanes van de Boedapester makelaardij	273
De begraafplaats van Koloszvár	278
Szent István 3	283
De filosofie van wijn	287
Nooit meer babgulyás van de burgermeestersvrouw	292
De bloedigste wedstrijd ooit	297
De Europese Unie doet waar Ceaucescu van droomde	302
In het spoor van Patrick Leigh Fermor	306
Een van zijn land getrapte edelman	310
Het groene goud van Transsylvanië	314
De cultstatus van een Hongaarse bankrover	319
De afvalemmers in de dierentuin van Boedapest	326
Kaart Verdrag van Trianon	329
Nawoord	331

Maar waarom?

Nog geen week nadat we ons geïnstalleerd hadden in Boedapest, liep ik op een parkeerplaats schrijver Péter Esterházy tegen het lijf. Ik zei dat ik uit Nederland kwam en hem graag een keer zou willen spreken.

‘Hoe lang blijf je hier nog?’ vroeg hij. Zijn toon verraadde dat hij zich afvroeg of mijn vliegtuig vanavond vertrok of morgenmiddag.

‘Tien jaar,’ antwoordde ik.

Esterházy keek me verwonderd aan en barstte vervolgens in lachen uit. ‘Nou, dan moet dat wel lukken.’

Deze ontmoeting was typerend. Behalve dat mijn leven van toeval aan elkaar hangt toont het de reactie van de meeste Hongaren als ik ze vertel dat ik van plan ben tien jaar te blijven – of langer. Meestal zeggen ze even niks en laten hun blik nog eens over me heen glijden, op zoek naar verdere tekenen van krankzinnigheid. Nee, hij heeft gewoon zijn linkerschoen aan zijn linkervoet, de rechter aan de rechter, het is hem gelukt zijn veters redelijk te strikken, zijn onderbroek is niet tot net onder de oksels over het overhemd gehesen, de buitenlander beschikt zelfs over de fijne motoriek nodig voor het dichttrekken van zijn rits. Nu ja, misschien is er iets anders aan de hand.

Men richt de blik weer omhoog: ‘Maar... waarom?’

Deze vraag wordt steeds met zoveel nadruk en ongeloof gesteld dat ieder antwoord dat ik geef bij voorbaat zwabberig, frivool, om niet te zeggen decadent klinkt.

‘Omdat ik het hier prachtig vind,’ of zoiets dommigs antwoord ik dan, of ik brabbel ongearticuleerd over de natuur, de ruimte. Wat ik ook zeg, afdoende is het niet. En zelf weet ik het ook niet precies. Het is een mengeling van duizend dingen; de overweldigende natuur, de bakbeesten van huizen, het andere ritme, de ouderwetse galanterie van de Hongaar, de handkussen die zonder blikken of blozen worden uitgedeeld, de slingerende wegen, de leegte, de strakblauwe hemel, het ongepolijste van het landleven, de tovertaal, de magie van deze hoek van Europa, het tijdperk van verandering waarin het zich bevindt, het ongeregelde (dat aan de rand van het Transsylvaanse bos niet een bord staat dat honden aangeliijnd moeten worden maar wel een waarop staat dat het verboden is auto’s in de beek te wassen en stukken bos af te fikken), het onverwachte, het onbegrijpelijke, de Jugendstil hekwerken, de geglazuurde dakpannen op de gebouwen van Odön Lechner, de kogelgaten in het stucwerk, de wijsheid van de Donau, de kettingbrug, de stad die met duizenden lichten onder me ligt als het Los Angeles van John Fante, de koffiehuisen, het verdriet van Trianon, het uitgesleten marmer van de badhuizen, de literatuur van Nádas, Márai, Krúdy en Kosztolányi, de Centraal-Europese zwaarmoedigheid, het ongegeneerde zuipen, de paardenkarren, de wiegende dikke zigeunerinnen, de geur van houtvuur en bruinkool, de dorpelingen met drie tanden, de achteloze honden in de berm, de nabijheid van beren en wolven in het oosten, de smaak van tomaten uit eigen tuin, de vrijheid van het buitenstaander-

schap, de keuken van Márta, het ontbreken van de truttigheid, het kleingeestige en egalitaire van Nederland.

Maar al zou ik een Hongaar al deze argumenten geven, hij zou me wazig aan blijven staren, vriendelijk knikken en denken dat ik ondanks mijn evenwichtige presentatie een frenetiekeling dan wel een voortvluchtige crimineel ben. Hoe immers kan men uit vrije wil het paradijs verlaten?

Toen ik in 1990 voor het eerst in Hongarije kwam, ontdekte ik dat voorheen de bevoorrechten 's zomers op het land leefden en 's winters in de stad. Buiten als het buiten plezierig is en als het koud en donker wordt in de feeëriek verlichte stad je naar de opera laten rijden. Zo wil ik ook leven, dacht ik toen.

En dat is wat we nu gaan doen. Dat is het verschil tussen mij en de meeste Hongaren. We hebben een plek in de stad en een op het land. De droogte en de zwijnen zijn funest geweest voor de maïs – we hadden twee dorpelingen ingehuurd die 's nachts rondjes om de akkers fietsten om de zwijnen weg te jagen, maar aangezien we tijdens de zaaitijd nog in Nederland zaten, konden we moeilijk controleren of ze niet stomdronken in de sloot lagen. Wat blijkbaar een waarschijnlijker scenario was geweest.

Daar staat tegenover dat we omkomen in de druiven.

Eigen wijn in Széplak

Afgelopen vrijdagmiddag vonden de kinderen bij school een eenzame hond zonder halsband. Ze was lichtbruin met een witte bef, haar oren hingen. Zij bleef logeren. De honden en de kat, flexibel als hun bazen, gedoogden het teefje dat een heel andere taal sprak. De eerste nacht sliep ze bij de kinderen, de tweede nacht sloop ze de kamer van de kinderen uit en viel in stilte op de overloop mijn opgezette ijsbeer aan, rukte de twee oren van zijn kop, drie tenen van de rechterachterpoot en amputeerde op een haar na de rechtervoorpoot. De bovenverdieping zag eruit alsof er een geit was geslacht. Na het ontbijt kotste het logeetje haar hondenbrokken uit samen met schilfers ijsberenheid. 's Middags bij de wandeling op de heuvel verdween ze in de bosjes en keerde niet meer terug en misschien was dat maar beter ook. Toen ik nog op het Noordereiland in Rotterdam woonde, logeerde de dichter Bastiaan Vaandrager af en toe bij ons en soms ook een minderjarig hoertje. Zij namen bij vertrek altijd wat huisraad mee, maar zo bont als deze Hongaarse uitvreter hebben deze twee verslaafden het samen nooit gemaakt. Ik ben blij dat onze honden gewoon Hollandse jongens zijn.

De eerste keer in mijn leven dat ik een Hongaar zou gaan ontmoeten, is ruim twintig jaar geleden. Ik lifte

door Spanje en sliep buiten of in stapelbedden in jeugdhotels. In Madrid woonde een nichtje van mijn grootvader. Zij was getrouwd met graaf Zichy die in het Hongaarse Davis Cupteam tenniste en in het najaar van '56 in Spanje was toen thuis de opstand uitbrak. Toen de Russen deze neersloegen, besloot hij te blijven. Vanuit een telefooncел tegenover de van luizen vergeven jeugdherberg draaide ik vergeefs vele malen het nummer van mijn verre tante.

Ik kende hen niet. Ik wist helemaal niets van Hongaren. Van Bulgaren wist ik dat ze paraplu moorden begingen. Verder strekte mijn kennis van Centraal-Europeanen niet. Wat achter het IJzeren Gordijn zat was gevaarlijk. Mijn grootvader was een anticommunist. Hij had in Scheveningen een bemand schip klaarliggen om de Atlantische Oceaan op te kunnen stomen zodra de rode hordes het land binnenvielen. Ook had hij door de jachtopzichter over het landgoed verspreid tienduizend flessen jenever laten ingraven, voor als de bolsjewieken Twente met een tangbeweging zouden innemen. Twintig jaar geleden had ik discussies met hem over kruisraketten. Nu besef ik dat hij gelijk had. Alcohol is natuurlijk het enige waarvoor de Russische infanterie begrip heeft.

Ik wist eigenlijk maar één ding van mijn Hongaars-Twentse verwanten – het was het soort detail dat je niet vergeet al hoor je het als kind maar éénmaal –, namelijk dat graaf Zichy, dat wil zeggen zijn familie, in Hongarije over een eigen trein beschikt had.

Pas in 1989, vrijwel tegelijk met de val van de Muur, kreeg ik opnieuw de kans een Hongaar te ontmoeten. Dit was het allereerste exemplaar dat ik ook daadwerkelijk te zien kreeg. Met haar ben ik getrouwd.

Ten slotte nog dit: we hebben Márta, onze steun en toeverlaat in het dorpje Széplak, gevraagd wijn te maken van de druiven die we niet op krijgen. Trots toonde ze ons de stal waar de wijn gemaakt gaat worden. Alleen voorovergebogen pasten we erin. Honden en pluimvee hadden vrij toegang tot de productiefaciliteiten. Met de ogen tot spleetjes toegeknepen, vanwege de duizenden vliegjes die erboven hingen, kon je je in de buurt van de houten ton begeven waar de druiven geperst zouden worden. En het mooie was: Márta excuseerde zich geen moment voor die zwerm.

Voor de beleefdheid werkte ik me door de wolk heen en wierp een blik in de ton. Op de bodem en langs de rand zat zwarte drab geplakt ter dikte van een ontbijtkoek. Nu ja, dat krijg je met een hogedrukspuit wel weg, dacht ik. Meer zorgen maakte ik me over het dunne plastic vat dat aangewezen werd als container voor onze wijn. Het zag eruit als een typisch voorbeeld van niet-bedoelde recycling. In het beste geval had er kunstmest ingezet, een gemeen landbouwgif leek waarschijnlijker.

‘Zeg, dat vat – is dat oké?’ vroeg ik Ilona, mijn vrouw.

‘Ach, dat zal wel meevallen.’

En misschien was dat ook zo. Genoeg suiker erin en je proeft die DDT helemaal niet meer. Márta zou nog laten weten wat ze kon produceren van de druiventrossen om het huis. Die paar flesjes, dat zullen we wel overleven. En anders voeren we het aan de logés.

Vandaag belde ze: 350 liter.

Sex maakt niet gelukkig

Zwaar ademend zwoegde Márta het talud op naar het metalen hek. Drie lelijke honden met te grote oren keften ons tegemoet. We gingen naar de uit sloophout opgetrokken hokken achter het huis.

Márta had een batterij plastic vaten en jerrycans aangeschaft. Ze had er jutezakken overheen gespreid zodat de kippen niet in de vaten konden schijten. De doppen mochten er nog niet opgedraaid worden omdat de wijn nog giste. Márta – 1 meter 60, 100 kilo – deed haar lippen op elkaar, blies haar wangen vol lucht en zei dat ze zouden exploderen net zoals zij zou exploderen als we haar zouden afsluiten als een jerrycan. De aanblik van de partij doorzichtige vaten en jerrycans riep herinneringen op aan de oliecrisis. Met deze hectoliters konden we tot het eind van ons leven toe.

‘Márta,’ vroeg ik, ‘hoe snel moeten we de wijn opdrinken? Hoe lang kunnen we het bewaren?’

‘O, heel lang,’ zei ze geruststellend. ‘Tot de zomer.’

Dat acht maanden zonder enige ironie als een lange periode werd gepresenteerd om 350 liter, met tientallen kilo's suiker enigszins drinkbaar gemaakte rode wijn op te krijgen, maakt dat men begrijpt waarom ik 's nachts rond Széplak alleen met groot licht rijd. Het laveloze fatalisme

waarmee de inwoners van de provincie Somogy aan de rand van het asfalt opgerold gaan liggen slapen, getuigt van een deemoedigheid die voor mij niet is weggelegd – en die waarschijnlijk alleen met bidden bereikt kan worden. Of met drinken.

Tussendoor enkele algemeenheden: de Hongaren zuchten en steunen bovengemiddeld veel. Het gewicht van de wereld rust op hun schouders. Als je iets vraagt, ingewikkeld of triviaal, volgt er meestal eerst een zucht. Ze draaien voor- en achternaam om, terwijl de achternaam langer en ingewikkelder is. Ze sorteren abominabel voor. Ze zijn verzet op ondergrondse garages. Ze vinden het belangrijker hun lichaam goed te verzorgen dan hun tanden. Van de rijke Hongaren is zwart de lievelingskleur. Alle ministers lijken op Derrick, maar dan futloos. Volgens een Durex-onderzoek blijkt dat ze, naar eigen bewering, de meeste sex van alle wereldbewoners hebben. Uit een ander onderzoek blijkt dat ze nog altijd een van de ongelukkigste volken van de wereld zijn, *kicsit szomorú*. Waarmee bewezen is dat – alle mythes, alle films en alle reclames die ons anders willen doen geloven ten spijt – sex niet gelukkig maakt.

In het keukentje van Márta werden wij op de twee aanwezige stoelen gedirigeerd. Dat wij zo meteen een afspraak met de architect hadden, maakte niet uit. Ik keek om mij heen terwijl Márta rondwaggelde om ons verder te verwennen. Een gouden plastic Taiwanese hangklok was het enige luxeartikel in het vertrek.

Eerst kregen we twee glazen van onze eigen wijn. De smaak is eigenzinnig, dat wil zeggen zuur en zoet tegelijk, zoals het tegelijkertijd smerig en lekker is. Vooral de eerste slokken zijn slikken, daarna zijn de smaakpapillen